

wel achthonderdduizend 'Volksduitsers': uit de Baltische staten, uit het westen van de Sowjet-Unie, uit Zuidoost-Polen, uit gebieden op en bij de Balkan, uit Italiaans Zuid-Tirol. Daar was het *SS-Personalhauptamt*, ingeschakeld bij elke bevordering van elke SS-officier. Daar was het *Hauptamt SS-Gericht*, belast met de jurisdictie over allen die tot het SS-complex behoorden. Daar waren de *Nationalpolitischen Erziehungsanstalten* of *Napolas*: internaten op middelbare-school-niveau waar de jeugd gevormd werd die als de toekomstige elite van het *Herrenvolk* gezien werd. Daar was het *Hauptamt Persönlicher Stab des Reichsführers-SS* waartoe een menigte bureaus behoorde welke werkzaamheden ten dele samenhangen met de taken van andere diensten, ten dele met Himmlers persoonlijke denkbeelden en voorliefden: een *Zentralinstitut für optimale Menschenenerfassung* behoorde er evenzeer toe als het *Amt Lebensborn*, dat o.m. 'raszuivere' ongehuwde vrouwen opving indien zij een kind verwachtten, en als de stichting *Das Ahnenerbe*, belast met archaeologisch onderzoek en popularisering van de resultaten – ja, maar onder die stichting ressorteerde óók het *Institut für wehrwissenschaftliche Zweckforschung der Waffen-SS und Polizei* dat een belangrijke rol speelde bij de organisatie van medische experimenten op gevangenen in concentratiekampen.

Die specifieke functie van dat instituut kan de lezer een aanwijzing zijn dat hij het immense SS-complex, hoezeer het ook vergeven was van functionele tegenstellingen, competentie-geschillen, jaloezieën en andere onderlinge conflicten, als één geheel moet zien. Zo zag Himmler het. Geen terrein was er waarop hij niet direct of indirect zijn invloed deed gelden en bij elk aspect van zijn werkzaamheden, op welke sector zij ook vielen, bracht hij dan het gezag mee dat hij aan zijn overige werkzaamheden ontleende. Tegen delegatie van bevoegdheden had hij geen bezwaar, integendeel: hij beschouwde haar als noodzakelijk. Maar hij behield zich het recht voor, in te grijpen zowel in de meest principiële als in de meest futiele aangelegenheden. Hij werd door velen van zijn ondergeschikten niet minder gevreesd dan door al zijn tegenstanders. De *SS-Gruppen-* en *-Obergruppenführer* die op 4 oktober '43 in Posen zijn auditorium vormden, wisten bovendien dat hij enkele maanden tevoren aan de overstelpende veelheid van zijn functies er nòg een toegevoegd gekregen had: *Reichsminister des Innern* – hij was dus hoofd geworden van het gehele Duitse apparaat van het binnenlands bestuur. Uiteraard zou dat een sleutelpositie kunnen zijn wanneer het, na een Duitse overwinning of na een accordo waarbij Duitsland de dominerende mogendheid in Europa zou blijven, tot de verdere verwezenlijking kwam van het visioen dat Himmler najoeg: *das Reich* – de staat van het *Herrenvolk*, bijeengehouden en gedragen door